TRADUCEREA ACRONIMELOR ȘI SIGLELOR ÎN DOCUMENTELE UNIUNII EUROPENE (engleză, română, italiană)

Irina MACARIȘIN, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

The purpose of the study is to identify and examine the translation strategies of acronyms and initialisms, adopted and used by the European Union, in order to ensure international communication. These lexical structures fulfill time necessities but they require a regular update. For this reason and for the purpose of getting maximum objectivity, two translation directions, English – Romanian and English – Italian, have been researched based on 11 specialized fields of the EU.

În contextul unui secol al vitezei, al progresului științific continuu, al digitalizării, al impunerii limbii engleze drept limbă de circulație internațională și, desigur, al integrării europene, sistemul lingvistic tot mai des pledează pentru crearea unităților lexicale noi prin intermediul mecanismului de abreviere. Aceste unități sunt extrem de pragmatice,

deoarece permit comunicarea unei informaţii vaste într-un timp scurt şi spaţiu minim. De aceea, abrevierile se infiltrează cu uşurinţă în toate domeniile de specialitate, ceea ce putem observa chiar şi în documentele oficiale ale Uniunii Europene.

Merită să accentuăm de la bun început că fenomenul abrevierii este puţin studiat în lingvistică, iar în cercetările existente, referitoare la acestea, nu există uniformitate terminologică şi conceptuală. Astfel, realizând un studiu comparat al clasificării abrevierilor în diverse limbi, am constatat că tipurile de bază sunt *acronimul, sigla, trunchierea* şi *cuvântul telescopat*. Primele două s-au dovedit a fi cele mai frecvente la toate nivelurile limbii, însă ele prezintă deseori un grad sporit de confuzie conceptuală. De aceea, ne-am propus să evidenţiem specificul fiecărui termen şi să trasăm o linie clară de divizare între aceste noţiuni în limbile română, engleză, franceză şi italiană.

Prin „acronim" se subînţelege prescurtarea unei expresii lexicale sau a unui termen-sintagmă, la care se folosesc iniţialele sau fragmentele iniţiale ale componentelor. Acest tip de formaţinne lexicală se pronunţă silabic, cu alte cuvinte ca un lexem obişnuit (ex. *UNESCO, CEDO*). Pe când, „sigla" presupune reducerea la literele iniţiale ale sintagmei vizate şi, datorită configuraţiei sale fonetice deosebite, este pronunţat alfabetic, adică fiecare literă separat (ex. *USM*, *SRL*, *ONG*).

Abrevierile au depăşit demult limitele limbajului oral, în special cel al tineretului, impunându-se tot mai insistent în limbajul scris şi, mai ales, în cel specializat. Acest fapt poate fi demonstrat prin intermediul diverselor documente normative emise de diverse instituţii, care precizează modul de utilizare a siglelor şi acronimelor în anumite texte. Drept exemplu, am cercetat ghiduri instituţionale de redactare stilistică elaborate în unele instituţii şi organizaţii. Acestea au funcţia de instrumente de standardizare şi reglementare a aspectelor de ordin lingvistic şi facilitează înţelegerea pe plan internaţional, ceea ce este esenţial în cazul comunicării multilingve specifice Uniunii Europene. Pentru traducători asemenea documente prezintă un interes deosebit datorită faptului că ele conţin o sinteză a tuturor abrevierilor frecvent utilizate în cadrul unui domeniu de specialitate, iar compararea diverselor versiuni (în mai multe limbi) ale ghidului oferă posibilitatea de a identifica strategia de traducere potrivită fiecărei abrevieri. Deşi nu

toate ghidurile reuşesc să facă distincţia justă între conceptele de „acronim” şi „siglă”, putem totuşi evidenţia o serie de recomandări comune: unele abrevieri sunt traduse prin forme individuale în fiecare limbă, altele sunt preluate dintr-o singură limbă în forma lor originală, iar atunci când există variante ale abrevierii, de obicei ele constituie calchierea descifrării originale; acronimele şi siglele, de cele mai dese ori, sunt de gen neutru. Am înregistrat cazuri când în acelaşi text coexistă atât abrevierea împrumutată dintr-o altă limbă, cât şi echivalentul acesteia în limba-ţintă.

Partea aplicativă a studiului nostru, bazată pe examinarea a 11 domenii de lucru ale Uniunii Europene şi pe două direcţii de traducere (engleză – română şi engleză – italiană) ne-a permis să identificăm 4 strategii de traducere, utilizate în documentele UE, în cazul acronimelor şi siglelor specializate. Prima este împrumutul din limba sursă a abrevierii şi a descifrării acesteia (care poate fi atât din engleză, cât şi din franceză): *FCP* – Forward Commitment Procurement; *SNCB* – Société nationale des chemins de fer belges. Cea de-a doua o constituie împrumutul abrevierii şi calchierea descifrării. În acest caz, abrevierea poate fi împrumutată din engleză sau franceză, iar descifrarea poate fi doar calchiată sau pe lângă calchiere să menţioneze şi descifrarea originală: *CLLD* (Community-led local development) – *CLLD* (Sviluppo locale di tipo partecipativo); *WCO* (World Customs Organisation) – *WCO* (Organizaţia Mondială a Vămilor (World Customs Organization)). A treia strategie o reprezintă omisiunea abrevierii şi calchierea descifrării: *CMEF* (Common Monitoring and Evaluation Framework) – Cadrul comun de monitorizare şi evaluare; *CSR* (Country specific recommendations) – Raccomandazioni specifiche per paese. Iar calchierea atât a abrevierii, cât şi a descifrării este cea de-a patra strategie utilizată: *CSDP* (Common Security and Defense Policy) – *PSAC* (Politica de securitate şi apărare comună); *MIP* (Macroeconomic Imbalance Procedure) – *PSM* (Procedura per gli squilibri macroeconomici).

Ulterioara cercetare detaliată a fiecărei sigle şi acronim identificat ne-a permis să definim caracterul acestor structuri lexicale în documentele Uniunii Europene, prin constatarea unei serii de particularităţi comune tuturor domeniilor de specialitate. În majoritatea domeniilor de cercetare, am identificat numeroase omoacronime –

abrevieri care trezesc asociaţii cu lexeme de uz colocvial: *LEAF* (din engl. frunză) şi *LIFE* (din engl. viaţă) în agricultură; *PISA* şi *Tempus* – în cultură; *JEREMIE, JASMINE, JESSICA, JASPERS* – pentru domeniul întreprinderilor; *GIOVE* (din it. Jupiter), *IUCLID* (Euclid – matematician grec din antichitate) – în ştiinţă şi tehnologie; *SIGMA, AMIS* (din fr. prieteni) – în relaţii externe etc. În plus, am depistat fenomenul de formare a noilor acronime şi sigle în baza unora mai vechi, care deja sunt răspândite şi cunoscute: *COSME, SMEG, SMEFF* – de la SME (rom. întreprinderile mici şi mijlocii), *VIES* (VAT Information Exchange System) – de la VAT (rom. TVA), *Egesif* – de la ESIF (rom. fonduri structurale şi de investiţii europene), *SpERC* – de la ERC (rom. categoria de eliberare în mediu), *GSA* (GNSS Supervisory Authority) – de la GNSS (rom. Sistemul Global de Navigaţie prin Satelit) etc.

În unele cazuri, atât în italiană, cât şi în română, am identificat lipsa unităţii în adoptarea strategiilor de traducere. Aceeaşi siglă, în acelaşi domeniu de lucru, dar în diferite documente este tradusă prin intermediul a două strategii diverse. Cel mai frecvent sunt alese strategiile de calc total şi de împrumut al abrevierii, calchiind descifrarea: *EGTC* (European Groupings of Territorial Cooperation) – *EGTC* (Gruparea europeană pentru cooperare teritorială) sau *GECT* (Gruparea europeană pentru cooperare teritorială).

Conform statisticii realizate, în cazul celor 1.580 de sigle şi acronime analizate, putem afirma că cel mai frecvent se aplică strategia de împrumut al abrevierii şi calchierea descifrării (416 – română, 423 – italiană). Calchierea abrevierii şi a descifrării se impune în 291 de cazuri în română şi 264 în italiană. Strategia de omisiune a abrevierii şi calchiere a descifrării este a treia în clasificarea după frecvenţă (română – 71, italiană – 74), strategia de împrumut atât a abrevierii, cât şi a desficrării este aplicată mai rar (română – 12, italiană – 30).

Putem concluziona că mecanismul abrevierii, într-adevăr, prezintă o importanţă deosebită în perioada actuală, inclusiv din perspectiva traducerii lor în documentele specializate. Am demonstrat că acronimele şi siglele şi-au extins dominaţia în toate domeniile specializate, de aceea fenomenul dat merită o atenţie deosebită şi studii aprofundate şi actualizate în continuare.

Bibliografie:

1. VINAY, J.-P. DARBELNET, J. *Comparative Stylistics of French and*

English. A methodology for translation. Amsterdam: J. Benjamins Publishing Company, 1995, p. 358.
2. STOICHIȚOIU-ICHIM, A. *Vocabularul limbii române actuale: dinamică, influență, creativitate*. București: All Educational, 2001, p. 168.
3. MELENCIUC, D., ZBANȚ, L., CONSTANTINESCU, O. Peculiarities of Acronyms and Shortenings. În: *Anadiss*, 2008, no. 6, p.151-162.

Recomandat
Ludmila ZBANȚ, dr. hab., prof. univ.